Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

21 501-33 Raad voor Vervoer, Telecommunicatie en Energie

Nr. 579 BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 24 maart 2016

Bijgaand stuur ik uw Kamer de Geannoteerde Agenda van de informele bijeenkomst van de Europese energieministers (informele Energieraad) die op 10 en 11 april 2016 onder Nederlands voorzitterschap zal plaatsvinden in Amsterdam. Het informele karakter van deze Raad impliceert een vrije gedachtewisseling zonder besluitvorming.

De informele Energieraad zal spreken over de toekomstige elektriciteitsmarkt en de rol van regionale markten. De Europese Commissie is voornemens eind 2016 wetsvoorstellen te presenteren voor een vernieuwd marktontwerp voor elektriciteit, met als doel om de Europese elektriciteitsmarkt gereed te maken voor de toekomst. Door tijdens deze informele Raad de belangrijke thema's interne energiemarkt en regionale samenwerking te agenderen, wil het kabinet draagvlak creëren voor een meer gezamenlijke en marktgerichte benadering binnen de EU op het gebied van elektriciteit. Een goed werkende Europese elektriciteitsmarkt is nodig om een betaalbare, betrouwbare en CO_2-arme elektriciteitsvoorziening mogelijk te maken.

Tijdens het programma op de vooravond (10 april) worden de uitdagingen van de energietransitie richting 2050 geschetst aan de hand van een aantal korte presentaties. Daarbij zijn ook vertegenwoordigers van bedrijven en (Europese) stakeholderorganisaties aanwezig. Op 11 april zullen de ministers vervolgens over de Europese elektriciteitsmarkt van gedachten wisselen aan de hand van drie onderwerpen: marktintegratie van hernieuwbare energie, leveringszekerheid en vraagzijderespons en de rol van consumenten.

Het eerstgenoemde onderwerp is één van de voornaamste uitdagingen van de energietransitie: de integratie van het groeiende aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit in de elektriciteitsmarkt. De groei van duurzame energie leidt tot grotere fluctuaties in het elektriciteitsaanbod. Om aanbod en vraag op de markt in evenwicht te houden moet het elektriciteitssysteem flexibeler worden. Dit vereist dat marktpartijen de gewenste

kst-21501-33-579
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

prijsprikkels krijgen om hun bijdrage te kunnen leveren aan het bewaren van evenwicht in het systeem. Daarnaast is het van belang dat er een gelijk speelveld komt voor energieproducenten, waarin ook aanbieders van hernieuwbare elektriciteit een volwaardige rol gaan spelen.

De tweede gedachtewisseling zal gaan over leveringszekerheid van elektriciteit en de mogelijkheden om de samenwerking in regionaal en EU-verband op dit terrein te versterken. Een belangrijke vraag daarbij is of lidstaten bereid zijn te komen tot een meer gezamenlijke, meer marktgerichte en kosteneffectieve benadering van leveringszekerheid van elektriciteit.

Tijdens de werklunch zal een paneldiscussie plaatsvinden over vraagzijderespons en de rol van consumenten op de elektriciteitsmarkt. Het panel zal verkennen op welke manier vraagzijderespons beter kan bijdragen aan het in evenwicht houden van vraag en aanbod van elektriciteit en hoe consumenten actief kunnen deelnemen aan de elektriciteitsmarkt.

Na afloop van de informele Raad zal ik een bijeenkomst van de SER bezoeken over het Energieakkoord. Stakeholders uit verschillende lidstaten zullen daar ervaringen uitwisselen over hun rol in de energietransitie. Ik zal daar spreken over de uitkomst van de informele Energieraad en ingaan op mijn ervaring met het Energieakkoord. Hiermee geef ik uitvoering aan mijn toezegging tijdens het Algemeen Overleg Energie Unie op 16 april 2015 om het Energieakkoord onder de aandacht te brengen van de lidstaten (Kamerstuk 22 112, nr. 1976).

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp

BIJLAGE:

GEANNOTEERDE AGENDA INFORMELE ENERGIERAAD, 10–11 APRIL 2016

Toekomstige elektriciteitsmarkt en de rol van regionale markten

Het kabinet vindt het belangrijk dat de werking van de Europese elektriciteitsmarkt wordt verbeterd en de interne energiemarkt wordt voltooid. Dit vormt de basis voor de ontwikkeling van de Energie Unie. Voor een goedwerkende markt is het van belang dat elektriciteit vrij kan stromen waar en wanneer dat het meest nodig is, dat er voldoende grensoverschrijdende concurrentie is, dat er een gelijk speelveld is voor alle producenten, dat consumenten(belangen) beter worden betrokken en dat de juiste prijssignalen voor investeringen en voldoende interconnecties worden gecreëerd. Sterkere regionale samenwerking bij energiebeleid, waaronder een gezamenlijke aanpak van leveringszekerheid, is hierbij een belangrijke voorwaarde. Door tijdens het Nederlandse Voorzitterschap de interne energiemarkt en regionale samenwerking hoog op de Europese agenda te zetten, wil het kabinet draagvlak creëren voor een meer gezamenlijke en marktgerichte benadering.

De informele Energieraad zal daarom spreken over de marktintegratie van hernieuwbare energie, leveringszekerheid van elektriciteit en vraagzijderespons en de rol van consumenten. De gedachtewisselingen zullen plaatsvinden op basis van een discussiedocument van het Nederlandse Voorzitterschap. Doel is om in een vroegtijdig stadium een politiek debat te voeren over dit belangrijke thema en daarmee de aankomende wetgevingsvoorstellen van de Commissie inzake de elektriciteitsmarkt te beïnvloeden.

De Europese Commissie is voornemens eind 2016 voorstellen te presenteren voor een vernieuwd marktontwerp voor elektriciteit met als doel om de Europese elektriciteitsmarkt gereed te maken voor de toekomst. Ter voorbereiding op deze wetgevingsvoorstellen heeft de Commissie vorig jaar consultaties gehouden over een nieuw ontwerp van de elektriciteitsmarkt[1] en leveringszekerheid[2]. Daarnaast heeft de Raad tijdens de Energieraad van 26 november 2015 gesproken over de rol die consumenten en regionale netbeheerders kunnen spelen bij het creëren van meer flexibiliteit op de Europese elektriciteitsmarkt. Uw Kamer is over de Nederlandse reactie op de consultaties[3] en de uitkomst van het debat in de Energieraad per brief geïnformeerd[4]. Tijdens de Energieraad van 6 juni aanstaande wordt het onderwerp elektriciteitsmarkt opnieuw geagendeerd. De uitkomsten van de informele Energieraad worden door het Nederlandse Voorzitterschap samengevat in een korte notitie, die ik zal toelichten tijdens de Energieraad op 6 juni.

Marktverbeteringen en de integratie van hernieuwbare energie

Het eerste discussieonderwerp betreft de noodzaak tot het verbeteren van de werking van de Europese elektriciteitsmarkt en de integratie van hernieuwbare energie. Eén van de voornaamste uitdagingen van de energietransitie is de integratie van het groeiende aandeel wind -en zonne-energie. Met de groei van het aandeel duurzaam opgewekte elektriciteit komt er grotere fluctuatie in het aanbod van elektriciteit. Het is

---

[1] «Startsein voor een openbare raadpleging over de nieuwe opzet van de elektriciteitsmarkt», mededeling Europese Commissie, COM(2015)340, 15 juli 2015
[2] «Consultation paper on risk preparedness in the area of security of electricity supply», Europese Commissie, 15 juli 2015
[3] Kamerstuk 22 112, nr. 2050 (14 januari 2016)
[4] Kamerstuk 21 501-33, nr. 572 (17 december 2015)

van belang dat vraag en aanbod altijd in evenwicht zijn. Verder is het noodzakelijk dat er een gelijk speelveld komt voor energieproducenten waarin aanbieders van hernieuwbare elektriciteit een volwaardige rol gaan spelen, bijvoorbeeld door ook deze aanbieders in de gehele EU medeverantwoordelijk te maken voor het in balans houden van vraag en aanbod. Daarnaast is het van belang om nationale subsidiesystemen voor hernieuwbare energie beter op elkaar af te stemmen en om de bestaande energie-infrastructuur beter te benutten en uit te breiden. Op al deze terreinen kan regionale samenwerking bijdragen aan efficiëntere oplossingen.

Leveringszekerheid elektriciteit

Het tweede discussieonderwerp betreft de leveringszekerheid van elektriciteit en de mogelijkheden om de samenwerking in regionaal en EU-verband op dit terrein te versterken. In veel lidstaten heeft verbetering van de leveringszekerheid en betaalbaarheid van elektriciteit hoge prioriteit. Regionale samenwerking kan daaraan bijdragen en kan een opstap zijn naar de voltooiing van de interne energiemarkt. Bijvoorbeeld door het bieden van meer transparantie en het gezamenlijk (regionaal) opstellen van leveringszekerheidsplannen. Een belangrijke vraag is of lidstaten bereid zijn te komen tot een meer gezamenlijke, meer marktgerichte en kosteneffectieve benadering van leveringszekerheid van elektriciteit. Van belang is ook de vraag hoe te komen tot een meer gecoördineerde aanpak in tijden van schaarste en wat geleerd kan worden van reeds bestaande regionale samenwerking. Voorbeelden zijn het Pentalateraal forum (Benelux landen, Frankrijk, Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland) en de zogenaamde «electricity neighbours»-groep: regionale samenwerking tussen twaalf landen op initiatief van de Duitse Staatssecretaris Baake. Naast de landen van het Pentalateraal energieforum vallen daar ook Noorwegen, Zweden, Denemarken, Polen en Tsjechië onder.

Vraagzijderespons en de rol van consumenten

Tijdens de werklunch zal een paneldiscussie plaatsvinden over vraagzijderespons en de rol van consumenten op de elektriciteitsmarkt. Doordat het aanbod van hernieuwbare elektriciteit, zoals zonne- en windenergie, fluctueert afhankelijk van de weersomstandigheden is het belangrijk om de vraag naar energie daar beter op aan te laten sluiten. Afnemers van elektriciteit kunnen daar aan bijdragen door hun elektriciteitsvraag in de tijd te verschuiven op basis van actuele prijssignalen (vraagzijderespons). Daarnaast verandert de traditionele rol van de consument door particuliere energieopwekking. Het panel zal bespreken op welke manier het potentieel van vraagzijderespons beter kan worden benut, hoe consumenten actief kunnen deelnemen aan de elektriciteitsmarkt en welke rol prijsprikkels daarin spelen. Ook worden de rol van regionale netbeheerders en kansen voor nieuwe IT-platformen («aggregators») besproken.

In beginsel zijn veel lidstaten voorstander van regionale en Europese samenwerking bij het verbeteren van de werking van de elektriciteitsmarkt, de integratie van hernieuwbare energie en het versterken van leveringszekerheid. Tegelijkertijd zien we in de praktijk nog te veel versnippering van beleid en marktverstoringen als gevolg van ongecoördineerd nationaal beleid op elektriciteitsterrein. De Europese Commissie heeft dit probleem uitgebreid benoemd in haar consultatie voor een nieuwe opzet van de elektriciteitsmarkt.